

Gode stortingsrepresentanter. Vi i oppland bonde og småbrukarlag er svært glade for å få denne anledningen til å prate med opplandspolitikerne på stortinget om situasjonen vi står i nå i landbruket. Jordbruksforhandlingene vart i år avslutta før det egentlig hadde starta. Dette er en situasjon vi ikke er glade for, men som i år vart tvingende nødvendig, forholdene tatt i betraktning.

Lønnsomheten i næringa er kritisk svak og vi som organisasjon har aldri opplevd slik trykk fra grasrota som vi har kjent i år. Med det som bakteppe at 2 gardsbruk legges ned hver dag, frykter vi nå at det skal eskalere hvis det ikke blir tatt solide og forpliktende grep fra politikernes side. Situasjonen mange opplever er at til tross for pågangsmot og investeringer i bygninger, jord og kvoter for å sikre seg ei framtid i landbruket, opplever de fleste en lønnsomhet som er begredelig og som for mange sliter på den psykiske helsa.

Hva er det så som er så galt? Ønsker landets politikere (Ja for det er politikere som har ansvaret for hvordan landet styres og politikken utvikles) virkelig at vi skal ha ei yrkesgruppe med sjølstendige yrkesutøvere, som pga politikk ikke skal ha mulighet til ei anstendig inntekt innafor ei rimelig tidsramme? Nei, det kan vi ikke tro! Nå trenger vi å se på den faktiske virkeligheten anno 2021, med dertil korrekt tallgrunnlag. Det er dette bondeopprøret har vist oss og som de fleste av oss har følt på, at det er store mangler i selve grunnlaget for beregning av bondens inntekt

Oppland Bonde og småbruker lag er krystallklare på at vi ønsker en retningsendring, og at effektivitetskravene som møter dagens jordbrukere er hinsides all fornuft. Det skulle ikke være nødvendig å minne om at det er en biologisk produksjon basert på de grønne strå i en rik, variert og tildels ulendt natur i Norge . Til tross for dette , er jordbruket den næringa som har effektivisert mest av alle næringer i fastlands-Norge.Vi har derfor ikke flere å miste. Nå må de aktive gårdene som er igjen styrkes der de ligger, og de må ha framtidsmuligheter ut fra de ressursene som de har nå. Det er skremmende når vi i dagens Nationen kan lese at effektivisering er den største posten på plussida i tilbudet fra staten. Større enn prisoppgang på våre produkter. Tilbudet inneholder derfor en betydelig del av luftpenger og forutsetning om ytterligere avskalling av yrkesbrødre . Staten vil altså spare seg til fant ved å kvele bonden. Det forunderlige er jo hvordan staten kan gå til slike skritt uten bekymring for de enorme ringvirkninger som skapes av hver enkelt bonde. Vi har også nå blitt varslet om kraftig økning i kunstgjødselpriser neste år . Siden næringa er i en likviditetskrise og forhandlingene er på etterskudd er dette svært alvorlig for næringa.

Samtidig som vi er i en negativ inntektsspiral har det også ført til at vi nå er godt under 40000, eller godt under 1% av landets befolkning, som driver jordbruksnæring. Det er denne gruppen som har ansvar for matvareberedskap på ca 35% korrigeret for kraftforimport. De har ansvar for at Norge har den reneste maten med minst medisinbruk i hele verden. Det er denne gruppen som har ansvar for Norges fantastiske kulturlandskap med skjønne bygder fra fjord til fjell, og som gjør at Norge er et yndet turistland. Skal vi bevare dette har vi ikke lenger en jordbruker å miste. Resultatet av det arbeidet som ikke blir gjort i landbruket i år vises ikke så mye i år, men om fem og ti år begynner det å synes med åkre som gror igjen og hus og låver som begynner å falle fra hverandre. Da kommer tapet for nasjonen som ikke ønsker å opprettholde ei sunn og livskraftig primærnæring

Hva er det som skjer da, for vi tror jo ikke at landets politikere egentlig ønsker ei primærnæring i knestående der 30% av jordbruksforetaka driver med negativt driftsresultat? Det er noe alvorlig feil med dagens system som har vart siden 1992 ,som var året for

innføring av dagens system for inntektsberegning . Mens skiftende regjeringer har gjennomført reform på reform i ulike sektorer, har jordbruksoppkjørene blitt ført over samme lest hele tiden. Det jordbruket vi hadde i 1992 er på ingen måte sammenlignbart med dagens drift.

Budsjettnemdas tall er som kjent grunnlag for jordbruksforhandlingene. I 1992 var det var det veldig mange gårder med 10-12 kuer, 15-20 grisurker og under 100 søyer. Det var ikke så mange som måtte leie jord. De viktigste endringene som har skjedd siden 1992 er den politisk styrte effektiviseringen til større bruk. Nå er 50 % av jorda leiejord, noe de aktive bøndene ikke får godtgjort i tallgrunnlaget ,det samme med melkekvote , og vi har måtte bygge mye større og svært kapitalkrevende fjøs. Kapitalkravet for en bonde har 5 dobla seg siden 1992. , budsjettnemnda hensyntar ikke dette når det legges fram en samla sum som skal dekke arbeidsvederlag og egenkapital. Dette er svært graverende, da tallene som legges til grunn for jordbruksforhandlinger derfor blir FEIL!! . Det som gjør det hele enda mer håpløst er at tallene som legges fram derfra må være omforent, dvs at en person i gruppa kan hindre en framlegging av riktige grunnlagstal, ellers blir det ikke forhandlinger!!! Vi kan ikke leve med at dissens om tallmaterialet i budsjettnemnda tvinger fram enighet som ikke er reell. Dette kan ikke være en praksis som hører hjemme i Norge i 2021?? . Samtidig møter sentrale politikere oss med at vi ved brudd i forhandlingene truer forhandlingsinstituttet! Dette opplevde vi fra landbruksministeren og Høyres Angell Gimse ved årets brudd.

Konklusjonen er altså at landbruket er bondefanget i et råttent system uten reelle pressmidler eller sanksjonsmuligheter. Frustrasjonen som dette har skapt har før årets oppgjør kommet ut i fullt monn gjennom Bondeopprør 21, som har satt fokus på årsaken til at vi er der vi er. Bondeopprør21 har også ført til at mange har delt historier om overarbeida og utslitte folk med knapp økonomi og dårlig sjøltillit pga dette. At folk har delt sin egen virkelighet har vært til trøst for mange i samme båt, men det har også satt fokus på at også vi har egenverdi og at den jobben vi gjør for samfunnet har en verdi på lik linje med andre som går på arbeid om dagen. Fokuset og debatten rundt dette fører til at mange flere nå er bevisst på egen situasjon, og det vil utvilsomt føre til at flere kaster inn håndkleet.

Hva kreves da om vi fortsatt skal ha mat- og landbruksproduksjon i Norge. (Minner bare om at 297 ordførere har støttet Bondeopprør 21 og ser det som ei viktig næring i sin kommune.)

Vi MÅ ha Ærlighet i grunnlagstala.

Vi MÅ ha Ærlige krav fra Bondeorganisasjonene, krava har altfor ofte vært preget av politikk og taktikkeri, som har ført til krav som er for lave og med alt for høy grad av effektivisering. Forhandlingene må bygge på reelle kostnader og ikke hva en trur er mulig å få til.Vi trenger politikere som vil oss vel, som vil næringa og samfunnet og distriktene vel, som setter ren mat til folket høyt på dagsorden for folkehelsen til både bønder og alle andre innbyggere.

Det er nå maktpåliggende å få en gjennomgang av budsjettnemdas tallgrunnlag, rette opp i kostnader som ikke blir medregna og egenkapital som ikke blir godtgjort.

Videre trenger vi politikere som forplikter seg på at næringa skal ligge på et inntektsnivå på linje med andre grupper.Vi må ha en forpliktende opptrappingsplan nå til rett nivå. En opptrappingsplan kan ikke ta lenger tid enn en stortingsperiode, helst mindre.